

Osmanlılarda Hukuk ve Toplum 3

BEHCETÜ'L- FETÂVÂ

Şeyhülislam Yenişehirli Abdullah Efendi

Hazırlayanlar SÜLEYMAN KAYA

BETÜL ALGIN

ZEYNEP TRABZONLU

ASUMAN ERKAN

KLASİK

79. Kitap

OSMANLI HUKUK TARİH 5
Osmanlılarda Hukuk ve Toplum 3

Behcetü'l-fetâvâ
Şeyhülislam Yenişehirli Abdullah Efendi

Hazırlayanlar
Süleyman Kaya
Betül Algın
Zeynep Trabzonlu
Asuman Erkan

© Klasik 2011

Editör **Mustafa Demiray**

Birinci Basım Haziran 2012

ISBN 978-605-5245-00-9

TC Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sertifika no: 15813

Tasarım/Kapak **Salih Pulcu**

Baskı/Cilt Denizati Ofset
Sertifika No: 15351
100 Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi
2. Cad. No: 202/A Bağcılar İstanbul
Tel: 0212. 325 71 25

KLASİK

Vefa Cad. No: 48 34134 Vefa Fatih İstanbul
Tel 0212 520 66 41-42 Faks 0212 520 74 00
klasik@klasikyayinlari.com
www.klasikyayinlari.com

TAKDİM

Daha önce neşrettiğimiz *Fetâvâ-yı Feyziye*'nin girişinde Osmanlı dönemi fetva mecmualarının ilmî esaslara uygun olarak neşredilmesinin önemine işaret etmiş ve Bilim ve Sanat Vakfı Türkiye Araştırmaları Merkezi'nin bu mecmuaların neşri çalışmalarını başlattığını ifade etmiştik. Bu çerçevede Yenişehirli Abdullah Efendi'nin *Behcetü'l-fetâvâ*'sının hazırlanmaya başlandığını, sonrasında *Neticetü'l-fetâvâ* ve *Câmiu'l-icareteyn* isimli mecmuaların neşrinin planlandığını belirtmiştik. Planladığımız tarihten biraz gecikmeli de olsa bugün *Behcetü'l-fetâvâ*'yı araştırmacıların istifadesine sunmuş bulunuyoruz. Halihazırda *Neticetü'l-fetâvâ*'nın neşir çalışmaları da devam etmektedir.

Fetâvâ-yı Feyziye'nin neşrinde olduğu gibi *Behcetü'l-fetâvâ* da bölümler halinde Fetva Mecmuaları Neşri Atölyesi'nde görevli arkadaşlara dağıtıldı. Hazırlanan metinler farklı iki arkadaş tarafından tashih edildi. Daha sonra bizim de katıldığımız oturumlarda tüm metin mukabele edildi. Son olarak metin tarafımızdan tekrar okundu. Bu süreçte daha önce oluşturulan imla kılavuzu sürekli güncellendi.

Behcetü'l-fetâvâ'nın onlarca yazma nüshasının yanı sıra ilki h. 1266, diğeri h. 1289 yılında olmak üzere nükül eklenerek iki ayrı baskısı yapılmıştır. 1289 baskısında, 1266 baskısındaki bazı hatalar düzeltilmekle beraber benzer bazı hatalar bulunmaktadır. Her iki baskıda da sayfa numaraları aynı olup toplam 643 sayfadır. Ancak 1289 baskısına 643. sayfanın ortasından itibaren Akifzâde Efendi'nin *Mecmûa-i Veciz* isimli eserinden rada' konusuna dair fetvalar "Mesâil-i müteferrika" başlığıyla eklenmiştir. Ayrıca 1289 baskısının hâmişinde muhtelif fetva mecmualarından fetvalar nakledilmektedir. Yine 1289 baskısında Yenişehirli Abdullah Efendi'den sonra bazı tashihler yapılmış, bazı fetvaların cevapları değiştirilmiştir. Dolayısıyla bu neşirde 1266 baskısı esas alınmış, 1289 baskısı ise mukabele esnasında baştan sona gözden geçirilmiş ve farklılıklara dipnotta işaret edilmiştir.

“Hind-i sağır” örneğinde olduğu üzere sıfatın müennes gelmesi gereken yerde müzekker yazılması gibi bariz hatalar bu neşirde düzeltilerek yazıldı. Bunların dışında hata olma ihtimalinin bulunduğu düşünülen yerler ve iki baskı arasında bariz fark bulunan yerler iki yazma nüshadan kontrol edildi ve düzeltmeler dipnotta gösterildi. Bu nüshaların her ikisi de Abdullah Efendi henüz hayattayken istinsah edilmiş nüshalardır: Süleymaniye Ktp. Yazma Başışlar 722, yy. yazma, h. 1147; Süleymaniye Ktp. A. Tekelioğlu 377, müs. Ömer b. Mustafa, İstanbul, yazma, h. 1152.

Behcetü'l-fetâvâ'da yer alan 3474 fetvanın büyük bir bölümü Türkçe olmakla birlikte 29 tane de Arapça fetva bulunmaktadır. Bu fetvaların tercümelerine metin içinde, asıllarına ise metnin sonunda Arap alfabesiyle ve aynı fetva numaralarıyla yer verildi. Abdullah Efendi'nin fetvaları için Aynı tarafından yazılan nükûle ise yer verilmedi.

Bu eser Bilim ve Sanat Vakfı Türkiye Araştırmaları Merkezi bünyesinde kurulan Fetva Mecmuaları Neşri Atölyesi'nin ikinci ürünü olup atölye çalışmasına katkısı bulunan diğer grup üyelerini şu şekilde sıralayabiliriz: A. Nagehan Çelikçi, Zehra Mercan, Nilüfer Kaval, Emine Kaval, Esra Yılmaz, Şeyma Turan, Zeynep Saral, Sevgi Güneş, Ayşe Yeman, Fatma Yaşar, Zeynep Kurt. Bu neşir önemli ölçüde onların emeklerinin ürünüdür. Benzeri uzun soluklu bazı grup çalışmalarında olduğu gibi fetva mecmuaları neşri yarım kalmadı, grup üyeleri ısrarla bu çalışmayı sürdürdüler. Dolayısıyla kendilerine teşekkürü bir borç bilirim. Yine çalışmanın başından sonuna kadar her türlü desteği veren Bilim ve Sanat Vakfı Türkiye Araştırmaları Merkezi'ne ve yardımlarını esirgemeyen F. Samime İnceoğlu'na da teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca *Behcetü'l-fetâvâ* nüshaları hakkında bilgilerini bizimle paylaşan Dr. Emine Arslan'a ve *Behcetü'l-fetâvâ*'nın 1289 baskısını temin eden Yrd. Doç. Dr. Zikri Yavuz ve Yrd. Doç. Dr. Şenol Korkut beyefendilere müteşekkir olduğumu belirtmek isterim. Bu projeyi destekleyip bu çerçevede hazırlanacak mecmuaların neşirini üstlenen Klasik Yayınları yönetici ve editörlerine de şükranlarımı arz ederim.

Süleyman Kaya

Metnin hazırlanmasında dikkat edilen imla esasları

- Mümkin merteye metne bağlı kalınmakla birlikte bazı kelimeler günümüz Türkçesine uygun yazıldı; mesela *koğa* yerine *kova*, *yohsa* yerine *yoksa* tercih edildi.
- Fiillerin yazımında da metne bağlı kalınmakla birlikte özellikle -ip, -ıp kipinde günümüz Türkçesi esas alındı. Mesela *gelüb* yerine *gelip*, *edüb* yerine *edip* yazıldı. Ayrıca günümüz Türkçesinde *-inceye dek* şeklinde kullanılan ifadenin fetvalarda sadece *-ince* olarak yazıldığı görülür ki bu durumda fetvadan tam tersi bir anlam çıkarılabilir. Bu tür durumlarda metne köşeli parantez içinde *-ye dek* yazıldı. Mesela; “Hind mülk menzilinı ölünce[ye dek] kendini beslemek üzere Zeyd’e hibe ve teslim edip ...”
- Farklı şekillerde yazılan kelimeler için bir şekil esas alındı. Mesela *dâyin* ve *dâin*, *idiüğü* ve *idiği* kelimeleri her yerde *dâin* ve *idiği* şeklinde yazıldı.
- Ayın ve hemzenin okunduğu yerlerde apostrof kullanılmadı. Mesela; *amel*, *murâfaa*, *emir*. Bu harflerin okunmadığı yerlerde ayın için ters, hemze için düz apostrof kullanıldı; *ma’zûl*, *istima’*, *ber’*. Harf okunduğu halde heceyi ayırmak gerekli olduğunda da apostrof kullanıldı; *müsteb’ad*, *mel’ün*. Günümüz Türkçesinde yaygın olarak kullanılan kelimelerde ise apostrof hiç kullanılmadı; muteber, mümin.
- Şapka konusunda da günümüz Türkçesinde kullanılıp kullanılmama esas alındı. Günümüzde yaygın olarak kullanılan kelimelere şapka konulmadı; *batıl*, *fakir*. Kullanılmayanlara ise şapka konuldu; *sağır*, *âbık*.
- Tamlamalarda son harf kalın ise tire işaretinden sonra ı harfi, ince ise i harfi kullanıldı.
- Gerekli görülen yerlere noktalama işareti konuldu. Ayrıca okunuşunda tereddüt edilen birkaç kelimedenden sonra soru işareti konuldu.
- Mananın anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla nadir de olsa köşeli parantez içinde metne ilave yapıldı.
- Her bir fetva numaralandırıldı.
- Metnin aslına ait sayfa numaraları sayfa başlarına yazıldı.

Yenişehirli Abdullah Efendi ve *Behcetü'l-Fetâvâ*

Doğum tarihi bilinmeyen Yenişehirli Abdullah Efendi ilk tahsilini Yenişehir'de yaptı. Tahsilini İstanbul'da tamamlayıp ruûs imtihanını kazanarak müderris oldu. Fıkıh ilmindeki kudreti ve çok zeki oluşu ilmiyede hızla yükselmesini sağladı. Süleymaniye Daru'l-hadisi müderrisliğine yükseldikten sonra mevleviyet rütbesi aldı ve 1117/1706'da Halep, 1123/1711'de Bursa kadılığına getirildi. 1124/1712'de fetva emini, 1126/1714'de Mora seferinde ordu kadısı oldu. 1128/1716'da Anadolu kazaskerliğine getirilen Abdullah Efendi daha sonra Rumeli kazaskerliği payesini elde etti. 1130/1718'de Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'nın teveccühüyle şeyhülislamlığa getirildi.

Yaklaşık oniki buçuk yıl gibi uzun bir süre şeyhülislamlık yapan Abdullah Efendi Patrona İsyanı esnasında 1143/1730'da azledilip Bozcaada'ya sürgüne gönderildi. 1145/1732'de hacca gitmesine izin verildi. Hac dönüşü bir müddet İstanbul dışındaki çiftliğinde ikamet ettikten sonra Kanlıca'daki yalısında ikametine müsaade edildi. 1156/1743'te vefat eden Abdullah Efendi Kanlıca'da İskender Paşa Camii haziresine defnedildi.

Abdullah Efendi'nin şeyhülislamlığı esnasında verdiği fetvalar kendisi henüz görevdeyken bir araya getirilmiştir. Kendisine fetva emini olarak hizmet etmiş Mehmed Fıkhî el-Aynî, bu ilk derlemeyi düzensiz bulduğundan Abdullah Efendi hayattayken eseri yeniden tertip etmiş ve *Behcetü'l-fetâvâ* ismini vermiştir. Aynî mukaddimede belirttiği üzere; esere uygun bab ve fasıl başlıkları koymuş, *Fuhûl* isimli fıkıh kitabının tertibini esas almış, Abdullah Efendi'nin ilk derlenen mecmuadan sonra verdiği fetvaları eklemiş, hakim ve müftülerin itimad etmesini sağlamak amacıyla her mesele için muteber fıkıh kitaplarından nakiller eklemiştir.

* Yenişehirli Abdullah Efendi'nin hayatına dair bilgi şu eserlerden özetlenerek verilmiştir: *İlmiye Salnamesi*, s. 507-509; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, c. 3, s. 377; Mehmet İpşirli, Abdullah Efendi Yenişehirli, *DİA*, c. 1, s. 100-101.

Behcetü'l-fetâvâ'da toplam 3474 fetva bulunmaktadır. Eser, itikadi konulara dair on iki fetva bulunan 'el-Mesâilü'l-müteallika bi'l-i'tikadât' başlığıyla başlar. Sonrasında 'Kitab' olarak ifade edilen ellisekiz bölüm yer almaktadır. Son bölüm 'Kitabu'l-Ferâiz' olup bu bölümden sonra yer alan ve arazi hakkında yirmi-altı fetva içeren 'Fi'l-arazi' başlığı da ayrı bir bölüm olarak değerlendirilebilir. Bütün fıkıh konularına dair fetva içeren eserde matbaanın kuruluşu (2922), fitık ameliyatı (2944), evrim meselesi (2954) gibi çok çeşitli konulara dair fetvalar yer almaktadır.

Behcetü'l-fetâvâ 18. ve 19. yüzyıllarda en çok itibar gören fetva mecmualarındandır. Fetvahane tarafından muteber kabul edilen dört mecmuadan biridir. Şeyhülislam fetvalarının derlendiği *Fetâva'n-Nu'mâniyye*, *Revâyihu'z-zekiyye fi fihrisi'l-fetâva't-türkiyye*, *Mecelletü'l-mehâkim*, *Nehriyyetü'l-fetva*, *Melceü'l-müftîn fi vâkiati'l-müstefîn* gibi mecmualarda fetvalarına en çok yer verilenlerden biri Yenişehirli Abdullah Efendi'dir. Çeşmizâde Mehmed Halis'in *Hulâsatü'l-ecvibe*'sinde özetini verdiği altı mecmuadan biri de *Behcetü'l-fetâvâ*'dır. Ayrıca Fındıklılı Süleyman Efendi *Behcetü'l-fetâvâ*'da bulunan fetvaları özetleyerek *Behcetü'l-fetâvâ Fihristi* adıyla bir eser meydana getirmiştir.

İÇİNDEKİLER

EL-MESÂİLÜ'L-MÜTEALLİKA Bİ'L-İ'TİKADÂT 25

KİTABU'T-TAHÂRE 27

Babu'l-Vudû' 27

Babu'l-Gusl 28

Babu'l-Miyâh 28

Babu't-Teyemmüm 29

Babu'l-Mesh ale'l-Huffeyn 29

Babun fi A'yâni'n-Necese ve Ahkâmiha 30

Faslun fi'l-İstincâ 32

KİTABU'S-SALÂT 33

Babu'l-Ezan 33

Babu Şurûti's-Salât 34

Babu Sıfati's-Salât 34

Babu'l-İmâmet 35

Babu mâ Yüfside's-Salât ve mâ lâ 36

Babu mâ Yükrehu fis's-Salât ve mâ lâ 37

Babu'n-Nevâfil 39

Babu Kazâi'l-Fevâit 39

Babu Secdeti's-Sehv 39

Babun fi Secdeti't-Tilâve 40

Babun fi Salâti'l-Müsâfir 40

Babu's-Salât fi's-Sefine 41

Babu Salâti'l-Ahres ve'l-Meriz 41

Babun fi Salâti'l-Cuma 42

Babun fi Salât-i İdeyn 43

Babun fi Ahkâmi'l-Cenâiz 43

Babu's-Şehid 45

KİTABU'Z-ZEKAT 47**Babu'l-Masrif 48****Babu'l-Öşr 49****Babu'l-Harâc 52****Babu Sadakati'l-Fitr 54****KİTABU'S-SAVM 55**

Faslun fi mâ Yüfsiduhu 55

Faslun fi mâ Yücibu'l-Kefâre ve mâ lâ 56

Faslun fi mâ Yubihu İftara's-Savm 57

KİTABU'L-İ'TİKÂF 59**KİTABU'L-HAC 61**

Faslun fi'l-Cinâyât fi'l-Hac 62

Babu'l-Hac ani'l-Gayr 63**KİTABU'N-NİKAH 69****Babu'l-Muharremât 71**

Nev'un âhar 72

Babu'l-Evliyâ 74

Nev'un âhar 75

Babu'l-Ekfâ 76

Faslun fi Nikahi'l-Vekil 77

Faslun fi Nikahi'l-Fuzûli 78

Faslun fi Hiyâri'l-Bulûğ ve'l-Itk 80

Faslun fi Nikahi'r-Rakik 80

Faslun fi Nikahi'l-Kafir 81

Babu'l-Mehr 83

Nev'un âhar 85

Nev'un fi'l-ihtilaf fi'l-cihâz

Nev'un fi'l-ihtilaf fi metâi'l-beyt 87

Faslun fi mâ li'z-Zevceti ve mâ lâ 87

Fi'l-kısm 89

Mesâilü şettâ fi'n-nikah 89

KİTABU'R-RADÂ' 93

Nev'un âhar 94

Nev'un âhar 95

KİTABU'T-TALÂK 97**Babu mâ Yekau bihi ve mâ lâ 97****Babu mâ Yekau Bihi't-Talâk Kinayeten ve mâ lâ 99**

- Babu't-Ta'lik** 100
 Nev'un âhar 105
 Nev'un âhar 106
 Nev'un âhar 108
- Babu Talâkı'l-Meriz** 110
- Babu'r-Ric'at** 110
 Faslun fi'l-Beynûneti'l-Mugallaza ve't-Tahlil 111
 Nev'un âhar 113
 Faslun fi Vukûi'l-Firka bi-İrtidâdi Ehadi'z-Zevceyn 114
- Babu'l-Hul'** 114
 Nev'un fi hul'i'l-fuzûli 116
- Babu'l-Îlâ** 116
- Babu'z-Zihâr** 117
- Babu'l-Liân** 118
- Babu'l-İnnin** 118
- Babu'l-İdde** 119
 Nev'un âhar 121
- Babu'l-İhdâd** 122
- Babu Sübûti'n-Neseb** 122
 Nev'un âhar 124
 Nev'un âhar 126
- Babu'l-Hidâne** 126
 Nev'un âhar 128
 Nev'un fi nakli'l-veled min beled ilâ beled 129
 Nev'un âhar 130
- Babu'n-Nafaka** 131
 Faslun fi Nafakati'z-Zevce 131
 Nev'un âhar 133
 Faslun fi Nafakati'l-Usûl ve'l-Furu' ve'l-Ekârib 134
 Nev'un fi nafakati's-sığâr 136
 Fî nafakati'l-memlûk 138
 Mesâilü şettâ fi't-talak 138
- KİTABU'L-İ'TÂK** 141
 Nev'un âhar 142
- Babu'l-İtk alâ Cu'l** 143
- Babu İtki'l-Ba'z** 144
 Faslun fi'l-İtk bi's-Sa'y 144
- Babu'l-İstîlâd** 145
- Babu't-Tedbîr** 147
 Faslun fi'l-Mükâteb 148
 Mesâilü şettâ fi'l-itâk 149

KİTABU'L-VELÂ 151

Faslun fi Akdi'l-Muvâlât 153

KİTABU'L-EYMÂN 155

Nev'un âhar 157

Faslun fi'n-Nüzûr 157

KİTABU'L-HUDÛD 159**Babu Haddi's-Şûrb 160****Babu Haddi'l-Kazf 160****Babu't-Ta'zîr 161**

Nev'un âhar 163

Nev'un fi't-ta'zîr bi'l-katl 165

KİTABU'S-SERİKA 169**Babu Kuttâr't-Tarîk 170****KİTABU'S-SİYER 173****Babu İstilâi'l-Küffâr 174**

Nev'un âhar 176

Babu Ahkâmi'l-Müste'men 178**Babun fi Ahkâmi'z-Zimmî 179**

Faslun fi'l-Cizye 179

Nev'un fi'l-kenîse ve mâ yettasılı biha 180

Nev'un fi sairi ahkâmi'z-zimmî 182

Nev'un fi mâ yekûnu İslamen mine'l-kafir ve mâ lâ 184

Babu Ahkâmi'l-Mürteddîn ve'z-Zenâdika 186

Faslun fi Ahkâmi'r-Revâfiz ve Diyarihîm 189

Nev'un âhar 192

Nev'un âhar fi ahkâmi'l-kefere bi'l-küfri'l-aslî min diyari revâfizi'l-acem 192

Mesâilü'l-müteferrika fi hâze'l-fasl 195

Nev'un fi mâ yekûnu küfren mine'l-müslim 197

Nev'un fi mâ yeteallaku bi sebbi'n-Nebi aleyhi's-salâtu ve's-selam 200

Nev'un fi mâ yekûnu küfren mine'l-müslim 200

Babun fi Ahkâmi Beyti'l-Mâl 203

Nev'un fi'l-arazi ve meûnetiha 203

Nev'un fi ahkâmi mesârifi beyti'l-mâl 204

Nev'un fi iltizâm-i meûneti'l-arazi 205

Nev'un fi ferâğî't-tımar 206

Mesâilü şettâ fi's-siyer 207

KİTABU'L-BUĞÂT 209

KİTABU'L-LAKÎT 213

KİTABU'L-LUKATA 215

KİTABU'L-ÂBIK 217

KİTABU'L MEFKÛD 219

KİTABU'Ş-ŞERİKE 221

Nev'un fi mâ yeteallaku bi'r-rihb 222

Nev'un fi'ş-şirketi'l-fâside 223

Nev'un fi damâni ehadi'ş-şerikeyn 224

Nev'un fi mâ li'ş-şerik ve mâ lâ 227

Nev'un fi'l-ihtilaf 230

KİTABU'L-VAKIF 231

Nev'un fi mâ yesihhu vakfuhu ve mâ lâ 235

Faslun fi Vakfi'l-Meriz 236

Babun fi mâ Yete'allaku bi'ş-Şart 237

Babu'l-Vakf ale'l-Evlat 242

Nev'un âhar 246

Nev'un fi'l-vakf ale'l-ekârib 250

Babu Nasbi'l-Mütevelli ve Azlihi 251

Nev'un fi mâ yeteallaku bi-azli'l-mütevelli 251

Nev'un fi mâ yeteallaku li-muhasebeti'l-mütevelli 252

Babun fi Tasarrufâtî'l-Mütevelli 253

Nev'un âhar 257

Faslun fi İstibdâli'l-Vakf 259

Faslun fi İcârî'l-Vakıf 259

Faslun fi Damâni'l-Mütevelli ve Ademihî 261

Nev'un fi mâ yusaddeku bihi'l-mütevelli ve mâ lâ 263

Babu'l-Vezâif 264

Nev'un âhar 267

Babu Tasarrufâtî'l-Hakim fi'l-Evkâf 269

Mesâilu şettâ fi'l-vakf 271

Babun fi'l-Ahkâmî'l-Cariye fi'l-İcâreti'l-Muaccele ve'l-Müecceleti'l-Müteârâfe fi'd-Diyâri'r-Rumiyye 275

Nev'un fi'l-ferâğ bi'l-vefa ve bi'ş-şart 276

Faslun fi mâ Yeteallaku bi İstîfâi'l-Bedel 279

Faslun fi Tasarrufâtî'l-Mütevelli fi hâze'l-Bab 283

Nev'un fi mâ yeteallaku bi-taksîmi'l-akâri'l-mevkûfe beyne'r-raculeyn 289

Nev'un fi ahkâmî icârî'l-mutasarrıf li'l-akâri'l-mevkûfe

bi'l-icâreteyn ilâ âhar bi's-sahîha 290

Nev'un fi'l-intikal ile'l-veled 291
 Fi'l-müteferrikât fi hâze'l-bab 291

KİTABU'L-BUYU' 295

Nev'un fi mâ yedhulu fi'l-mebi' bi dûni zikrihi ve mâ lâ 297
 Nev'un fi mâ yetealleku bi's-semen 297
 Nev'un fi tasarrufi ehadi'l-âkıdeyn fi'l-mebi' 299

Babu Hıyâri's-Şart 300

Faslun fi Hıyâri'r-Ru'ye 300

Babu Hıyâri'l-Ayb 302

Nev'un fi mâ yümne'u'r-reddu bi'l-ayb 303
 Faslun fi Hıyâri'l-Gabn mea't-Tağrîr 306
 Faslun fi Bey'i'l-Murâbaha ve't-Tevliye 307

Babu'l-Bey'i'l-Fâsid 308

Faslun fi's-Şurûti'l-Müfside 311
 Faslun fi Ahkâmi'l-Bey'i'l-Fâsid 313
 Faslun fi'l-Bey' bi't-Telcie 315

Babu'l-Bey' bi'l-Vefa 316

Babun fi'l-Bey'i'l-Fuzûli 316

Babun fi Bey'i'l-Eb Mâle Veledihî's-Sağîr 317

Babun fi Bey'i'l-Vasi ve Şirâihî Li'l-Yetim 317

Babu'l-İkâle 318

Babu'l-İstihkâk 319

Faslun fi Ahkâmi'l-Gurûr 322

Babu's-Selem 324

Babu'l-İstisna' 324

Mesâilü şettâ fi'l-buyu' 325

KİTABU'S-SARF 327

KİTABU'L-MÜDÂYENÂT 329

Nev'un fi'l-kurûz 331

KİTABU'L-KEFÂLE 333

Nev'un fi'l-kefâle muvakkaten ve müecelen 337
 Nev'un fi mâ yesihhu'l-kefâle ve mâ lâ müncezen ve muallakan 338
 Nev'un fi'l-kefâle bi'n-nefs 339
 Nev'un fi men yesihhu'l-kefâle minhu ve men lâ 340
 Faslun fi mâ Yekau bihi'l-Berâe ve fi mâ lâ 340
 Faslun fi'r-Rucu' ale'l-Mekfûl anh 341
 Faslun fi'd-Dava fi'l-Kefâle ve mâ Yunâsibuhâ 342

Babun fi Ahkâmi's-Süftece 344

Fi mesâilü şettâ fi'l-kefâle 345

KİTABU'L-HAVALE 347

Nev'un fi'l-havaleti'l-fâside 351

KİTABU'L-VEKÂLE 353

Faslun fi'l-Vekil bi'l-Bey' 354

Faslun fi'l-Vekil bi's-Şirâ 355

Faslun fi'l-Vekil bi'l-Kabz 356

Nev'un fi kabzı'l-fuzûli 358

Faslun fi'l-Me'mûr 358

Faslun fi Damâni'l-Vekil ve Ademihî 360

Faslun fi'l-İhtilaf Beyne'l-Vekil ve'l-Müvekkil 364

Nev'un fi mâ yeteallaku bi-azli'l-vekil 367

Nev'un fi tevkili'l-vekil 368

KİTABU'D-DAVA 369

Faslun fi men yuşteratu hazratuhu fi'd-dava ve men lâ ve men yekûnu hasmen ve men lâ 370

Babun fi mâ Yüsmeu mine'd-Dava ve mâ lâ Yüsmeu 374

Nev'un âhar 377

Nev'un âhar 377

Nev'un âhar 379

Nev'un fi mâ yekûnu tenâkuzan ve mâ lâ 382

Faslun fi murûri'z-zaman 386

Babu mâ Yekûnu Def'an li Dava'l-Müddei ve mâ lâ 388

Nev'un âhar 394

Nev'un âhar 396

Faslun fi Dava'n-Neseb 397

Faslun fi Dava'l-Velâ 398

Babu't-Tahlîf 399

Mesâilü şettâ fi'd-dava 402

KİTABU'Ş-ŞEHÂDÂT 405**Babun fi Men Yukbelu Şehâdetuhu ve Men lâ 409**

Nev'un âhar 415

Nev'un fi't-ta'dil ve't-tezkiye 416

Faslun fi'l-İhtilaf Beyne's-Şehâde ve'd-Dava ve Beyne's-Şahideyn 416

Faslun fi's-Şehâde bi't-Tesâmu' 418

Faslun fi's-Şöhret ve't-Tevâtür 420

Babun fi Şehâdeti'z-Zimmî 422**Babu's-Şehâde ale's-Şehâde 424****Babu'r-Rucu' ani's-Şehâde 425****Babu Tercihi Ehadi'l-Beyyineteyni'l-Mütezáddeteyn 427****Babu'l-Kavli li-Men 433**

KİTABU'L-KADÂ 435

Nev'un âhar 438

Nev'un âhar 441

Faslun fi'l-Habs 441

Mesâilü şettâ 442

KİTABU'L-İKRAR 447

Faslun fi İkrari'l-Meriz 448

Babu'l-İkrar bi'n-Neseb 450**KİTABU'S-SULH VE'L-İBRA** 453

Faslun fi's-Sulhi'l-Fâsid 455

Faslun fi Sulhi'l-Ebi ve'l-Vasi 460

Faslun fi't-Tehâruc 460

Babu'l-İbra ve mâ Yesihhu minhu ve mâ lâ 461**KİTABU'L-HİBE** 467**Babu mâ Yesihhu mine'l-Hibe ve mâ lâ** 467

Faslun fi Hibeti'l-Meriz 470

Babu'r-Rucu' ani'l-Hibe 471**KİTABU'L-İCÂRÂT** 473

Mâ yesihhu bihi'l-icâretü ve mâ lâ ve mâ li'l-âciri ve'l-müste'ciri ve mâ lâ 473

Babu mâ Yecibu ale'l-Müste'cir mine'l-Ecr ve mâ lâ 475

Faslun fi Feshi'l-İcâre 478

Faslun fi İcâreti'l-Vakf 481

Babu'l-İcâreti'l-Fâside 482**Babun fi Damâni'l-Menfaat ve Ademihî** 484

Nev'un fi-damâni'l-menfaat fi'l-vakf 485

Fi damâni'l-menfaat li's-sağîr 486

Babun fi Damâni'l-Ecîr ve'l-Müste'cir ve Adem-i Damânihi ve fi Damâni'l-Ecîri'l-Müşterek ve Ademihî 487

Faslun fi Damâni'l-Ecîri'l-Hâs ve Ademihî 489

Faslun fi Damâni'l-Müste'cir ve Ademihî 490

Mesâilü şettâ fi'l-icâre 491

KİTABU'L-MUDÂREBE 493**Babu'l-Mudârebeti'l-Fâside** 494

Faslun fi mâ Yeteallaku bi'r-Ribh 495

Faslun fi mâ Yadmenü bihi'l-Mudârib ve mâ lâ 496

Faslun fi'l-İhtilaf 498

Babu'l-Bidâa 500

KİTABU'L-MÜZÂRAA 501

KİTABU'L-MÜSÂKÂT 505

KİTABU'L-ÂRIYE 507

KİTABU'L-VEDÎA 509

Babu mâ Yadmenü bihi'l-Mûda' ve mâ lâ 509

Faslun fi'l-İhtilaf 513

Mesâilü şettâ 514

KİTABU'R-REHİN 515

Faslun fi Tasarrufâtî'l-Hakim fi'r-Rehin 518

Faslun fi'r-Rehni'l-Müsteâr 518

Faslun fi Helâki'r-Rehin ve mâ Yeskutu bihi'd-Deyn ve mâ lâ 519

Faslun fi'l-İhtilaf Beyne'r-Râhin ve'l-Mürtehin 521

Babun fi Ahkâmi'l-İstiğlâl 522

Nev'un fi istiğlâli'l-mütevelli male'l-vakf 524

KİTABU'L-GASB 525

Nev'un âhar 528

Nev'un âhar 529

Faslun fi Damâni Gâsibi'l-Gâsıb ve Ademihî 531

Nev'un âhar 534

Babun fi't-Tesbîb 534

Mesâilü şettâ 540

KİTABU'L-İKRÂH 543

KİTABU'Ş-ŞUF'A 547

Nev'un âhar 551

KİTABU'L-KISME 553

Nev'un âhar 556

Nev'un âhar 556

Babu'l-Muhâyât 558

KİTABU'L-HACR 561

KİTABU'L-ME'ZÛN 563

KİTABU'L-KERAHIYYE VE'L-İSTİHSÂN 565

Faslun fi mâ Yeteallaku bi'l-Lübs ve'l-İsti'mâl ve mâ fi Fi'lihi Hatarun ve mâ lâ 566

Nev'un fi mâ yekûnu hazran mine'l-kavl ve mâ lâ 571
 Faslun fi mâ Yeteallaku bi'l-Emr bi'l-Ma'rûf ve'n-Nehy ani'l-Münker 572
 Faslun fi'l-İstibrâ 573

KİTABU'S-SAYD 575

KİTABU'Z-ZEBÂİH 577

KİTABU'L-UDHIYE 579

KİTABU'L-EŞRİBE 581

KİTABU'Ş-ŞİRB 583

Faslun fi mâ Yeteallaku bi Harimi'n-Nehr ve'l-Ayn 585

KİTABU İHYA'L-MEVÂT 589

KİTABU'L-HÎTÂN 591

Nev'un âhar 593

Nev'un âhar 594

Babun fi mâ Yümneu anhû'l-İnsan ve mâ lâ ve mâ Yücberu aleyhi ve mâ lâ 596

KİTABU'L-CİNAYÂT 599

Nev'un âhar 601

KİTABU'D-DİYÂT 603

Babu mâ Yücibu'd-Diyete ve mâ lâ 603

Nev'un âhar 606

Nev'un âhar 606

Faslun fi'l-Cenin 607

Babu'l-Cinayet fi mâ Dûne'n-Nefs 609

Faslun fi mâ Yecibu fihi Hükümetü Adlin 612

Nev'un âhar 613

Babu'l-Cinayeti fi't-Tarîk ve Cinayeti'l-Haiti'l-Mâil 614

Faslun fi Cinayeti'r-Rakîk ve'l-Cinayeti aleyh 615

Faslun fi Cinayeti'd-Devâb ve'l-Cinayeti aleyha 616

Babu'l-Kasâme 618

Nev'un âhar 621

Nev'un âhar 622

Babu mâ Yeteallaku bi Dava'l-Cerh ve'l-Kasâme 623

Mesâilü şettâ 625

KİTABU'L-VESÂYA 629

Faslun fi İctimâi'l-Vesâya 633

Faslun fi'r-Rucu' ani'l-Vasiyet 636

Babun fi Nasbi'l-Vasi ve Azlihi 637

Faslun fi Tasarrufâti'l-Eb ve'l-Vasi 639

Faslun fi Tenfizi'l-Vasiyet 641

Faslun fi Vasiyeti'l-Müslim li'z-Zimmi ve'z-Zimmi li'l-Müslim ve Emsalihi 644

Nev'un fi mâ yusaddaku bihi'l-vasi ve mâ lâ 644

Faslun fi Damâni'l-Eb ve'l-Vasi ve Ademihî 645

Babu İstihlâsi't-Tereke 647

Mesâilü şettâ 648

KİTABU'L-FERÂİZ 651

Faslun fi mâ Yemneu'l-İrs ve mâ lâ 651

Babu Mirasi Eshâbi'l-Ferâiz ve'l-Asabât 652

Faslun fi'l-Haml 653

Nev'un âhar 654

Babu Mirasi Zevi'l-Erhâm 655**Fİ'L-ARAZİ 659****ARAPÇA FETVALAR 665****DİZİN 671**

Babu Kuttâi't-Tarîk

909. Eşkiyadan birkaç kimesneler gece ile Zeyd'in menzilini basıp malını nehb u gâret edip lakin katl-i nüfûs etmeseler her birinin aldığı nisâb serikaya bâliğ olunca mezbûrlara ne lazım olur?

el-Cevab: Aldıkları mevcut ise istirdâd olunup yed-i yümnâları rusğundan ricl-i yüsrâları ka'binden kat' olunur.

910. Eşkiyadan birkaç kimesneler gece ile alet-i harb ile Zeyd'in menzili- ni basıp Zeyd'i katl ve malını nehb u gâret eyleseler ol kimesnelere ne lazım olur?

el-Cevab: Aldıkları mevcut ise istirdâd olunup katlolunurlar.

[155]

911. Bu surette vech-i muharrer üzere Zeyd'i katlde ol kimesnelere Hind müşâreket etmiş olsa mücerred Hind'in müşâreketiyle ol kimesnelerden hadden katl sâkit olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

912. Gence cânibinde bir mahalde mütemekkin bir taife tecemmü' ve fitne ve fesada mübâşeret etmeleriyle kendi hallerinde olup fesaddan berî olmaları için men lehü'l-emr tarafından tenbih olundukda müte- nebbih olmayıp nice kurâları basıp hayvanlarını ve sair emvâllerini nehb u gâret ve kat'-ı tarîk ve envâ-i zulme mübâşeret etmeleriyle taraf-i sultandan taife-i mezbûre ahz ve şerlerini def'a me'mur olan Zeyd-i vali taife-i mezbûreyi ahz murad ettikde mezbûrlar şer'-i şerife ve evâmir-i sultâniyye itaat etmeyip muharebe sadedinde ol- sular emr-i veliyyü'l-emr ile taife-i mezbûre ile mukâtele edip şerle- rini def için katletmek caiz olur mu?

el-Cevab: Vacibdir.

913. Ey şerr-i fenceş-i mesned-i iftâ	Kâid-i rekb-i cümle-i fudalâ
İlm u fazl içre Bahr-i râiksin	Gülşen-i fikha Nehr-i fâiksin
Bir sualim var ey kerîmü'ş-şân	N'ola etsen cevap ile ihsan
Zeyd bir karyeye varıp tegallüben	Basa ol karye evlerin amden
Katledip bî-günah bir insanı	Dahi gasbetse nice hayvanı
İki hâmil hirâs u havfından	Etse ilkâ o demde cevfinden
Halkı beyyin iki cenin-i zeker	Biri hay biri meyyit-i bî-fer
Lik Zeyd olmasa tek ve تنها	Olsa yanında bir nice süfehâ
Etseler bu şehâdeti tahmîl	Mal-i ashâbı hem veli-yi katîl

İki kimseye karyeden farzan Tutulur mu şehâdeti şer'an
Nicedir bunda hükm-i şer'-i kavîm Ey cemîlü'ş-şiyem hidiv-i kerîm

el-Cevab: Allahu teâla a'lemu bi's-savab,

Eyle ey sâil-i zeki-yi nebîh	Gûş-i ıŝğâyı kavlime tevcîh
Zeyd ve tâbî'leri olan süfehâ	Merhametsiz düşmanân-i ehl-i şakâ
Sahib-i imtina kahr u şekvâ	İse beyne'l-enâm eğer o gürûh
Aldılarsa basıp mücâhereten	Halkın emvâlini mükâbereten
Bab-i Kuttâ'da <i>Kitab-i Menh</i>	Bu suale yazar cevab-i esah
Hükm-i kuttâ-ı tarîk-ı bî-pervâ	Haklarında kudât eder icra
Malını sahibi bulursa eğer	Aynını yedlerinden ahzeyler
Tâlif ve mütlife damân olmaz	Bunlara afv ile emân olmaz
Vacibü'l-katldir bular hadden	Afv olunmaz anın için cidden
Şahid olmaz ahali-i karye	Husemâdır bular bilâ-mirye
Bu dürer-i muktezâ-yı şer'-i hatîr	Nüşa-i hâtırında kable tahrîr

Babu Hıyârî's-Şart

1544. Zeyd cariyesi Hind'i Amr'a bey' eder oldukda Zeyd üç güne dek muhayyer olmak üzere Hind'i semen-i maluma Amr'a bey' ve teslim ettikten sonra üç gün murûr etmeden Hind Amr'ın yedinde fevt olsa Zeyd Amr'dan Hind'in kıymetini mi alır yoksa semen-i mezbûru mu alır?

el-Cevab: Kıymetini alır.

[280]

1545. Zeyd Amr'ın bargîrini Amr'dan semen-i maluma iştirâ eder oldukda "Üç güne dek beğenmezsem beynimizde bey' yokdur" deyip muhayyeren bu vechile iştirâ ve kabzettikten sonra üç gün murûr etmeden bargîr Zeyd'in yedinde hatfe enfihi helak olsa Amr semen-i mezbûru Zeyd'den almağa kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

Faslun fî Hıyârî'r-Ru'ye

1546. Zeyd Amr'ın âhar diyarda olan mülk bağçesini Amr zimmetinde olan şu kadar akçe mukabelesinde Amr'dan iştirâ edip lakin Zeyd bağçeyi görmeden nâdim olmakla bey'i fesh edip meblağ-i mezbûru Amr'dan almağa kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

1547. Zeyd Amr'ın mülk çiftliğini ve içinde mevcut olan mevâşî ve kul ve cariyeye ve çift alâtı ile semen-i maluma görmeden iştirâ ve kabzettikten sonra bir seneden ziyade çiftlik Zeyd'in zabtında olup içinde olan müzâripleri arazisini zer' edip şu kadar mahsul ve eşcârında meyve hasıl olsa Zeyd'in hıyâr-i ru'yeti sâkit olur mu?

el-Cevab: Olur.

1548. Bu surette Zeyd hıyâr-i ru'yet ile ol çiftliği Amr'a redde kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

1549. Zeyd Amr'ın menzilinini görüp ba'dehu altı ay murûrunda Zeyd menzil-i mezbûru Amr'dan iştirâ edip tekrar gördükde menzil mütegayyir olmuş değil iken Zeyd hıyâr-i ru'yet ile bey'i feshe kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

1550. Bu surette Zeyd ve Amr ihtilaf edip Zeyd “Menzil-i mezbûr mukaddemâ gördüğüm gibi değildir mütegayyir olmuştur” deyip Amr dahi “Keyfiyet-i ûlâsından mütegayyir olmamıştır” dese kavil hangisininindir?

el-Cevab: Amr'ındır.

1551. Zeyd Amr'ın âhar diyarda olan bir kul ile bir cariyesini semen-i maluma iştirâ ve def-i semen ettikten sonra Zeyd Bekir'i ru'yete tevkil edip Bekir gördükde razı olup Zeyd gördükde beğenmeyince hıyâr-i ru'yet ile bey'i feshe kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

[281]

1552. Zeyd Amr'ın mülk bağçesini görüp ba'dehu bağçenin yüz zira' miktarı duvarı münhedim olmakla mütegayyir olduktan sonra Zeyd ol bağçeyi tekrar görmeden Amr'dan iştirâ ve def-i semen eylese hâlen Zeyd bağçeyi gördükde beğenmeyince hıyâr-i ru'yet ile bey'i fesh edip bağçeyi Amr'a redde ve verdiği semeni istirdâda kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

1553. Zeyd Amr'ın menziline varıp içerisini ve dışarısını bütün görüp ba'dehu bir seneden sonra iştirâ edip kabz için menzile vardıkda mukaddemâ gördüğü gibi bulup asla mütegayyir olmuş değil iken hıyâr-i ru'yet ile bey'i feshe kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

1554. Zeyd Amr'ın menzilin iştirâ ettikde menzilin bazı mevâzını görüp lakin cemî-i buyûtunu görmese Zeyd cemî-i buyûtunu gördükde beğenmeyince hıyâr-i ru'yet ile bey'i feshe kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

1555. Zeyd Amr'ın menzilin görmeden Amr'dan iştirâ ettikten sonra Zeyd Amr'ın âmme-i deâvîden zimmetini ibra eylese hâlen Zeyd menzili gördükde beğenmeyince hıyâr-i ru'yet ile bey'i fesh murad ettikde Amr ibra-i mezbûra binaen “Hıyâr-i ru'yet sâkit olup fesh caiz olmaz” deyu semeni Zeyd'den almağa kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

1556. Zeyd Amr'ın mülk çiftliğini görmeden Amr'dan semen-i maluma iştirâ ettikten sonra bir sene murûr edip Zeyd çiftliği görmese hâlen Zeyd çiftliği gördükde beğenmeyince hıyâr-i ru'yet ile bey'i feshe kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

Nev'un âhar

2734. Zeyd şu kadar palamudu, Amr'ın olduğunu bilirken tegallüben ahzeylese Zeyd âsim olur mu?

el-Cevab: Olur.

2735. Bu surette Zeyd'e ol palamudun aynları kâime ise aynlarını red, müstehleke ise damân lazım olur mu?

el-Cevab: Olur.

2736. Zeyd Amr'ın bir mikdar buğdayını ahz ve tarlasına zer' ettikten sonra Zeyd ol buğdayın mislini Amr'a verip damâna razı iken Amr kanaat etmeyip "Hasıl olan buğdaydan dahi hisse alırım" demeğe kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

2737. Zeyd Amr'ın şu kadar kantar üzümünü gasben ahz ve istihlâk ettikten sonra üzüm eydi-i nâsdan munkatı' olup asla bulunmaz iken Amr ol üzümü Zeyd'den dava eylese Zeyd'e ol üzümün yevm-i husumette olan kıymetini damân lazım olur mu?

el-Cevab: Olur.

[517]

2738. Zeyd Amr'ın şu kadar keyl arpasını Mihaliç'de gasben ahz ve istihlâk ettikten sonra Amr Zeyd'e İstanbul'da mülâkî olup ol arpayı Zeyd'den dava eylese arpanın Mihaliç'de olan kıymeti beher keyli onikişer paraya olup İstanbul'da olan kıymeti onar paraya olunca Amr ol arpanın Mihaliç'de olan kıymetini Zeyd'den almağa kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

2739. Zeyd Amr'ın şu kadar keyl buğdayını Tekfurdağı'nda bi-gayr-i hak ahz ve istihlâk ettikten sonra Amr Zeyd'e İstanbul'da mülâkî olup ol buğdayı Zeyd'den dava ettikde buğdayın yevm-i husumette olan kıymeti Tekfurdağı'nda yevm-i gasbda olan kıymetine müsâvi olmakla Zeyd buğdayın mislini Amr'a verirken Amr almayıp "Kıymetini ver" demeğe kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

2740. Zeyd Amr'ın kulu Bekir'i gasben ahzettikten sonra Bekir Zeyd'in yedinde kendi nefsinin katleyse Amr Bekir'i Zeyd'e tazmine kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

2741. Zeyd Amr'ın şu kadar keyl mercimeğini Silistre'de bi-gayr-i hak ahz ve istihlâk ettikten sonra Amr Zeyd'e İstanbul'da mülâkî olup ol mercimeği dava eylese mercimeğin İstanbul'da olan kıymeti Silistre'de olan kıymetinden ekser olmakla Zeyd Amr'a "Ol mercimeğin mislini Silistre'de sana vereyim yahud ol mercimeğin Silistre'de olan kıymetini bunda vereyim" derken Amr razı olmayıp "Mercimeğin mislini bunda bana ver" deyu Zeyd'e cebre kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

2742. Zeyd Amr'ın Harşova'da şu kadar keyl arpasını gasben ahz ve istihlâk ettikten sonra dâmin olmadan Zeyd fevt olup ba'dehu Amr Zeyd'in veresesine belde-i uhrâda mülâkî olsa arpanın Harşova'da yevm-i gasbda olan kıymeti mekan-i husumette olan semeninden ekser olmakla Amr arpanın Harşova'da yevm-i gasbda olan kıymetini Zeyd'in terekesinden almağa kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

2743. Zeyd Amr'ın bir tüfenkini Niş'de bi-gayr-i hak ahz ve anda bırakıp İstanbul'a geldikde Amr tüfenkini Zeyd'den İstanbul'da dava edip tüfenkin Niş'de olan kıymeti İstanbul'da olan kıymetinden ekser olmakla Amr tüfenki Niş'de ahza tevakkuf etmeyip Niş'de olan kıymetini İstanbul'da Zeyd'den almağa kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

[518]

Nev'un âhar

2744. Zeyd Hind'in mülk arsasında Hind'in izninsiz mülk eşcârını garsaylese Zeyd eşcârın kal'ı arsaya muzır olmamakla kal' edip almak istedikde Hind "Eşcâr yere tabidir" deyu Zeyd'i men'a kâdire olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

2745. Zeyd Amr'ın mülk arsasında ta nihayetinde nefsi için bina ihdâs eylese Amr kal'ı arsaya muzır olmakla Zeyd'e binasının maktûan kıymetini verip binayı zabta kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

2746. Zeyd bir karye içinde kimesnenin mülkü olmayıp ahali kadimden arabalarını çekegeldikleri hâlî arsa üzerine bina ihdâs eylese ahali Zeyd'in binasını hakime kal' ettirmeğe kâdir olurlar mı?

el-Cevab: Olurlar.

[617]

3308. Zeyd maraz-ı mevtinde “Ecânibden Amr ve Bekir ve Beşir ve Halid ve Zeyneb ve Hatice’den her birine malımdan şu kadar akçe verile ve bina eylediğim mescid-i şerîfin mesâlihi için dahi şu kadar akçe verile” deyu vasiyet edip musırnan fevt olduktan sonra sülüs malı ancak zikrolunan kimesnelere tayin ettiği miktara vefa edip verese sülüsden ziyadede vasiyeti mücüz olmasalar mescid-i mezbûr mütevellisi vasiyet-i merkûmeye binaen terekeden nesne almağa kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

Faslun fi'r-Rucu' ani'l-Vasiyet

3309. Hind mülk menziline bir camide müezzin olan Amr’a vasiyet ettikten sonra Hind menzil-i mezbûru Bekir’e semen-i maluma bey’ ve teslim edip ba’dehu fevt olsa Amr vasiyet-i merkûmeye binaen menzil-i mezbûra müdahaleye kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

3310. Hind hasta oldukda “Sülüs malımdan Amr ve Bekir ve Beşir ve Halid ve Velid ve Nezir ve Said’den her birine şu kadar akçe verile” deyu vasiyet ettikten sonra Hind sıhhat bulup birkaç sene murûrundan sonra tekrar hasta oldukda “Amr ve Bekir ve Beşir’den her birine sülüs malımdan şu kadar akçe verile” deyu vasiyet ettikten sonra bazı kimesneler Hind’e “Gayrı vasiyetin var mıdır?” dediklerinde “Amr ve Bekir ve Beşir’den gayra vasiyetim yokdur” deyip ba’dehu musırnan fevt olsa Hind mücerred “Amr ve Bekir ve Beşir’den gayra vasiyetim yokdur” demekle Halid ve Velid ve Nezir ve Said’e mukaddemâ ettiği vasiyetten rucu’ etmiş olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

3311. Bu surette Amr ve Bekir ve Beşir ve Halid ve Velid ve Nezir ve Said’den her biri vasiyet-i merkûmeye binaen Hind’in sülüs malından tayin ettiği miktarı almağa kâdir olurlar mı?

el-Cevab: Olurlar.

3312. Zeyd malından bir miktarını vasiyet eder oldukda “*Mâ evsaytu hâze’l-mikdar li Amr ve lakin evsaytuhu li Bekr*” deyip ba’dehu musırnan fevt olup sülüs müsait olsa Zeyd’in sülüs malından ol miktarı Amr ve Bekir’den hangisi alır?

el-Cevab: Bekir alır.

[618]

3313. Bu surette Amr vech-i muharrer üzere vasiyette mezkûr olmakla mûsa-bih olan maldan nesne almağa kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

Babun fî Nasbi'l-Vasi ve Azlihi

3314. Hind oğlu Zeyd-i sağîre Amr'ı vasi nasbedip Zeyd'in babası Bekir dahi Beşir'i vasi nasbedip Hind ba'dehu Bekir fevt olduktan sonra Beşir tereke-i Hind ve Bekir'i sağîr için hıfz murad ettikte Amr mücerred "Hind'in vasisi olmakla Hind'den sağîre mevrûs olan terekeyi ben hıfzederim" deyip Beşir'i tereke-i Hind'i hıfzdan men'a kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

3315. Zeyd sağîr oğlu Amr'a Bekir'i, Bekir'den sonra Beşir'i ale't-teâkub vasi nasb ve mezbûrlar vesâyeti kabul ve Zeyd musırnan fevt olsa hâlen Beşir re'y-i hakimle müstakillen sağîrin malını kabz ve umûrunu görmeğe kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

3316. Zeyd-i müteveffanın vasi-yi muhtârı Amr Bekir'i vasi nasbedip musırnan fevt olsa Bekir, Zeyd ve Amr'ın zimem-i nâsda olan düyûnlarını ve sair terekelerini kabza ve vesâyete müteallika umûrlarını görmeğe kâdir olur mu?

el-Cevab: Olur.

3317. Zeyd-i zimmî Amr-i müste'meni terekesine vasi nasbeylese sahih olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

[619]

3318. Zeyd-i müteveffanın evlad-i sıgârının vasi-yi muhtârları Amr mevcud iken kadı sıgâra Bekir'i vasi nasbeylese caiz olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

3319. Zeyd sülüs malını vücûh-i birre vasiyet ve tenfizine Amr'ı vasi nasbettikte Amr vesâyeti kabul etmeyip reddettikten sonra Amr'ın vech-i muharrer üzere reddi Zeyd'in malumu olup ba'dehu Zeyd fevt olsa hâlen Amr "Vesayeti ederim" deyip sülüs mala müdahaleye kâdir olur mu?

el-Cevab: Olmaz.

Ehil kimselerin fikhî meselelere verdikleri cevaplardan oluşan fetvalar zaman zaman konu, müftü ya da kurum bazında derlenerek fetva mecmuaları vücuda getirilmiştir. Osmanlı dönemi sözkonusu olduğunda şeyhülislam fetvalarını içeren mecmuaların yanı sıra devletin muhtelif bölgelerinde görev yapan müftülere ait mecmualar da görülmektedir. Fetva mecmualarının, başta hukuk tarihi olmak üzere Osmanlı tarihi çalışmalarının hemen her alanında birinci el kaynak olarak önemli bir yeri olduğu aşikâr. Buna rağmen günümüzdeki akademik çalışmaların bu mecmualara gereken ilgiyi gösterdiğini söyleyemiyoruz. Bunun başlıca sebebi olarak tarihçilerin bu mecmuaların sistematığına ve diline yabancı olmalarını zikredebiliriz. Dolayısıyla fetva mecmualarının geniş bir dizinle ve ilmî esaslara uygun biçimde yayınlanması bir ihtiyaç olarak tezahür etmektedir. Bu ihtiyacı gidermek amacıyla Lale Devri'nin meşhur şeyhülislamı Yenişehirli Abdullah Efendi'nin (v. 1156/1743) fetvalarını neşrediyoruz. Yenişehirli Abdullah Efendi'nin kendisi henüz görevdeyken bir araya getirilen fetvaları başka fetva mecmualarında da sıkça iktibas edilmiştir. 18. ve 19. yüzyıllarda en çok kullanılan mecmualardan olan *Behcetü'l-fetâvâ* Fetvahane tarafından muteber kabul edilen dört mecmuadan biriydi.

9786055124500